

παγήν τῶν ὑπαρχόντων, ἀνεχώρη ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν τόπον, διὰ νὰ μὴ ὑποπέσωσιν εἰς τὰ κολασήρια, ἢ ἀρνηθῶσι τὸν Χριστόν. Οἱ δὲ μάρτυρες, ὅσοι τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ θάνατον ἐδέξαντο, ἢ ὅσοι αἰκισμὸς μὲν, ἢ τιμωρίας μὲν γνώμην σαφερέαν, ἢ ἀνδρείαν ὑπόφερον, τὸ δὲ μακάριον τέλος δὲν ἐλάμβανον, εἰς αὐτὰ ὄντες τὰ κολασήρια, ἀλλ' ἔτι ἔξεν, ὁμολογηταὶ ἢ μάρτυρες κατὰ προαίρεσιν ἐκαλεῖντο.

§. 5. Αὐτῶν τῶν μαρτύρων τὴν σαφερότητα, ἢ ἀνδρείαν παντοίοις τρόποις ἐδοκίμασαν οἱ Ἕλληες νὰ τὴν χαυνώσωσι, δηλαδὴ μὲ τὴν ἀρπαγήν, ἢ ἀφαίρεσιν τῶν ὑπαρχόντων, μὲ τὰ δεσμοτήρια, μὲ βάσανα, μὲ πληγὰς, ἢ κολασήρια, ἢ ἄλλας ἀναριθμήτας τιμωρίας, μὲ μεταλλείας, μὲ ἐξορίας, μὲ φυγαδεύσεις περιορισμῶν, μὲ θηριομαχείας, ἢ ἄλλα ὅμοια. Καὶ τέλος μὴ δυνάμενοι νὰ τὰς σαλευσωσιν ἀπὸ τὴν Πίσιν, ἢ παρὰ μικρὸν νὰ τὰς διασείσωσι, ἢ νὰ ἐπιστρέψωσι τὸ σπέρρον, ἢ ἀμειψάμετον αὐτῶν ἀπὸ τὴν εἰς Χριστόν ἀγάπην, μὲ πολυποικίλους θανάτους τὰς ἐφόνευσον. Τὰ δὲ εἶδη τῶν κολασηρίων ὄντα πολλὰ, δὲν ἐπαριθμῆντο ὧδε, δύναται δὲ ὅστις βάλεται νὰ τὰ ἀναγνώσῃ εἰς τὰς βίβας τῶν μαρτύρων, εἰς τὰ μνηολόγια, ἢ εἰς ἄλλας συγγραφάς, ὡς ἢ παρὰ τῷ Εὐσεβίῳ (α) ὁμοίως ἢ τὰ εἶδη τῆ μαρτυριστικῆς θανάτου, διότι δὲν ἐθανάτην ἀπλῶς, ἐκείνους ὅπῃ ἔβλεπον πῶς δὲν ἐθύοντο νὰ παρασαλέυσωσι μὲ ἕδνα τρόπον, ἀλλ' ἄλλως μὲν ἕκαστον, ἄλλως ἔπνιγον, ἄλλως ἐλιθοβολῶν, ἄλλως εἰς θάλασσαν ἐρίπτον μὲ λίθους δεδεμένους, ἄλλως ἀποκεφάλιζαν, ἄλλως ἐπαλέκωναν, ἢ ἄλλως ἐσύρναν κατακέφαλα, ἢ ἄλλως ἐσχίζον, ἢ διὰ νὰ εἰπῶ ἐν συντομίᾳ ἀναριθμήτα εἶδη θανάτου ἐπετόν· ἢ δὲ κοινοτέρα καταδικη τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτύρων ἦν ἢ θηριομαχία, ῥιπτόμενοι δηλαδὴ σκληρῶς, εἰς τὰ θηρία, εἰς λέοντας, παρδάλεις, ἄρκτους, κάπρες, ταύρους, ἢ τὰ ὅμοια.

Εἶδη τῶν κολασηρίων, ἢ θανάτων ὅπῃ ὑπέμεινον οἱ μάρτυρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ τῶν ἐκκλησιῶν οἰκων ἐκεῖνε τῆ καιρῆ τῶν διωγμῶν, ἐν οἷς ἐγίνοντο αἱ συνελεύσεις, ἢ τίνα τρόπον ἐτελεῖντο τὰ ἱερὰ μυστήρια τῶν Χριστιανῶν.

§. 1.

Ἀνωτέρω ἐφανερῶσαμεν μὲ τὸν Πλίνιον, πῶς ὁ Τραϊανὸς πρὸς τοὺς ἄλλοις ἀπηγόρευσε, ἢ τὰς ἱερὰς συνάξεις τῶν Χριστιανῶν, ὅπῃ ἐτέλειαν ἐργαζόμενοι νυκτός, ἢ εἰσερχόμενοι εἰς τὰς ἱερὰς ναεὶς, πρὸς ὕμνον, ἢ δοξολο-

Z 3

(α) Ἐκκλησι. Γ' σφ. βιβλ. ε. κεφ. α': ἢ βιβλ. ἡ. κεφ. γ'.

